

Senzacionalno otkriće u plićaku plaže Maljevik, nadomak Sutomora

September 2009

Izvor: Vijesti

Porodica poznatog engleskog arheologa Čarlsa Lekvesna, pukim slučajem, pronašla je u plićaku plaže Maljevik, nadomak Sutomora, ostatke građevina, najvjerojatnije antičkog hrama, čiji je značaj za crnogorsku arheologiju, bez pretjerivanja, senzacionalan.

“Na samo nekoliko metara od plaže Maljevik pronađeni su ostaci nečega što će možda dobro zamisliti svjetsku naučnu javnost”, tvrdi za “Vijesti” Lekvesnov kolega, arheolog i ronilac Mladen Zagarčanin, kustos Zavičajnog muzeja u Baru.

Provodeći običan dan na plaži, Englezi su, priča Zagarčanin, primijetili čudne komade pod vodom. Čarlov petnaestogodišnji sin Majkl pozvao je oca i kazao mu da se pod vodom nalazi nešto što je mnogo puta vidio po njegovim knjigama na radnom stolu u Engleskoj.

“To su enormno veliki komadi stubova, prečnika oko 90 centimetara koji leže zajedno sa ostalim arhitektonskim elementima velikih dimenzija, teških i po nekoliko tona, i to na dubini od jedva dva metra. Vidljivi su i sa površine mora kada je bistro i bez talasa”, opisuje ushićeno Zagarčanin otkriće Lekvesnovih.

Navodeći da u Crnoj Gori njegova familija ljetuje svake godine od 1994. godine, Čarls je za otkriće kazao da je to „prst sudbine“.

“Posjetili smo mnoge plaže, ali smo na Maljeviku prvi put. Majkl i ja plivali smo sa maskama kupljenim na dječjem štandu u Sutomoru, bio sam desetak metara udaljen od sina kada me je pozvao da vidim velike kamene blokove i stubove na dnu, pedesetak metara od obale, gdje je dubina možda dva metra. Rekao mi je da imaju veoma pravilan oblik, i da je to možda nešto važno. Kada sam zaronio, ugledao sam nekoliko pravilno klesanih greda i blokova sa uklesanim žljebovima, baza stubova i dva velika kružna stuba, teških bez sumnje po nekoliko tona. Pripadali su nekoj antičkoj građevini, jer sam slične dimenzije i oblike gledao na mnogo lokaliteta po Mediteranu. Nešto najbližije sam vidio u Aleksandriji, u Egiptu, gdje je zemljotres potopio velike građevine koje su bile pored obale”, priča engleski arheolog.

On je za “Vijesti” bez ustezanja kazao da je, kao neko ko je vidio mnogo lokaliteta na Mediteranu i šire, ovo otkriće od izuzetnog značaja. Pošto radi i kao predavač na Univerzitetu u Sautemptonu, gdje je najbolja katedra za podvodnu arheologiju, odmah je pozvao čuvenog profesora Dejvida Pikoka koji se godinama bavi problemima ovakve vrste.

“Objasnio sam mu o čemu se radi, i da je kamen previše ljubičast da bi mogao biti lokalni. On se veoma zainteresovao jer bi bila nevjerovatna senzacija ako bi se to dokazalo, i izrazio je veliku želju da dođe i da vidi lokalitet, da se ustanovi zavređuje li da se pokrene projekat sa zvaničnim crnogorskim institucijama. Odmah sam informisao i zaposlene u Zavičajnom muzeju Omera Peročevića i Mladena Zagarčanina, koji su obišli lokalitet i potvrdili da se radi o stvarno nečem veoma značajnom za nauku”, nastavlja engleski arheolog koji od posla nije mogao pobjeći ni na ljetovanju.

Zagarčanin je potvrdio Lekvesnove konstatacije, uz ocjenu da je maljevičko otkriće izuzetno bitno za podvodnu arheologiju Crne Gore. On je dodao da je 2009. bila „veoma srećna“ za crnogorsku podvodnu arheologiju.

“Prvo je u Boki Regionalni zavod Kotor u saradnji sa Amerikancima, a pod vođstvom arheologa Vilme Kovačević pronašao i locirao dva broda sa izuzetnim transportom, a sada i ovo. Da li možemo da govorimo o nekom srećnom trenutku za podvodno blago Crne Gore ne znam, ali znam da to može biti inicijalna kapisla, i to u vremenima kada se organizovane grupe ronilaca sve više približavaju i „čerupaju“ naše primorje. Da li je ovo možda bio, kako kaže Čarls, transport koji je išao za neko antičko mjesto, ili se radi o drevnom naselju o kome mještani pričaju kao o legendi na osnovu brojnosti čudnih ostataka materijalne kulture antičkog perioda, još se ne možemo izjasniti. Bitno je da se krene u sistematsko proučavanje za dobrobit svih koji se bave arheologijom u Crnoj Gori”, ukazuje barski arheolog, podsjećajući da, iako u Crnoj Gori ne postoji podvodna arheologija kao organizovana arheološka disciplina, „postoji veliki problem krađa amfora i drugih nalaza pod morem, prodaje kulturne baštine i uvijek eksponiranje nekvalifikovanih lica“.

Lekvesn, nastanjen u Bakinghemšajru, dobro je poznat evropskoj naučnoj javnosti. Zaposlen je u Britanskoj organizaciji za arheologiju, a radi i kao predavač na Univerzitetu Sauteptomton. Već godinama ljetuje u Sutomoru, gdje ima porodičnu kuću sa suprugom Verom, Sarajkom koja radi u BBC-jevom odjeljku za internacionalne vijesti. Imaju dvoje djece, Teodoru (10) i Majkla. Vera, koja je završila arapski jezik, sa Čarlsom se upoznala u Kairu tokom jedne od njegovih bezbrojnih ekspedicija po Bliskom i Srednjem istoku, gdje je pronašao više od hiljadu lokaliteta od izuzetne arheološke važnosti.

“Teorija za sada ima nekoliko. Jedino što je bitno u ovom trenutku je da je ovo za sada jedan od najinteresantnijih nalaza u regionu ovakve vrste i da je svakako senzacija koja otvara velike mogućnosti. Ovakav lokalitet, sa toliko mnogo pitanja, ne postoji. Da li je u pitanju transport polufabrikata iz Egipta ili je ovo lokalni kamen koji se isto tako izvezio, ili je možda potopljen antički hram, veoma je rano za konstataciju. U svakom slučaju, presrećan sam što se ovo otkriće desilo u državi koju volim i gdje rado dolazim. Sa Kulturnim centrom Bar i Zavičajnim muzejom imaću veoma brzo zvanične kontakte na univerzitetskom nivou, gdje ćemo se dogovoriti da li da započnemo projekat mineraloško - petroloških analiza i ostalih mjerenja koja će dati konačne rezultate o porijeklu i vrsti kamena.

Na osnovu modula- promjera stubova, načina klesanja i drugih proučavanja možemo otkriti mnogo toga i zato treba sačekati da se sve sprovede regularno i zakonski. Raduje me što je lokalitet nemoguće pokrasti jer su komadi previše teški i bila bi potrebna ogromna mehanizacija da ih samo pomjeri”, kaže Čarls sa smiješkom na licu.